

Martyna Kaczmarczyk

Iluzja kontroli: czy *Human-in-the-Loop* spełnia wymogi realnego nadzoru człowieka w świetle prawa UE?

Abstrakt

Artykuł podejmuje krytyczną analizę koncepcji *Human-in-the-Loop* (HITL) jako mechanizmu zapewniającego nadzór człowieka nad systemami sztucznej inteligencji w świetle prawa Unii Europejskiej. Celem opracowania jest ocena, czy obecność człowieka w procesie decyzyjnym rzeczywiście spełnia wymogi realnego lub znaczącego nadzoru, czy też ma charakter jedynie formalny, prowadząc do powstania tzw. iluzji kontroli. Analiza opiera się na metodzie dogmatycznoprawnej oraz funkcjonalnej, obejmując interpretację przepisów AI Act oraz RODO, w szczególności w zakresie obowiązku zapewnienia nadzoru człowieka oraz prawa do interwencji w procesach zautomatyzowanego podejmowania decyzji.

W artykule wskazano, że w wielu praktycznych zastosowaniach HITL pełni funkcję pozorną, ograniczając się do biernej autoryzacji decyzji algorytmicznych, bez realnej możliwości ich zakwestionowania lub zmiany. Zjawisko to jest wzmacniane przez czynniki takie jak *bias* automatyzacji, asymetria informacyjna oraz ograniczenia poznawcze operatorów. W konsekwencji może dochodzić do naruszenia praw jednostki, w tym prawa do rzetelnej procedury oraz skutecznego środka odwoławczego.

W dalszej części artykułu omówiono implikacje prawne pozornego nadzoru, w szczególności w zakresie odpowiedzialności cywilnej i administracyjnej, oraz zaproponowano kryteria oceny efektywności HITL jako mechanizmu zgodnego z wymogami prawa UE. W konkluzji wskazano na potrzebę doprecyzowania standardu *meaningful human control* oraz wprowadzenia bardziej rygorystycznych wymogów dotyczących rzeczywistej roli człowieka w systemach wysokiego ryzyka.

Słowa kluczowe: Human-in-the-Loop – nadzór człowieka – sztuczna inteligencja – odpowiedzialność prawna – automatyczne podejmowanie decyzji